

KONU 19

HASTANE ÖNCESİ TRAVMA ORGANİZASYONU

Prof. Dr. Fatma Eti Aslan, Dr. Öğr. Üyesi Sevim Şen

GİRİŞ

Devletin temel görevi, vatandaşın can ve mal güvenliğini sağlamaktır. Bu amaçla, yaşamı tehdit eden risklere karşı önceden koruyucu önlemler almak daha etkili olmakta ve daha düşük maliyet gerektirmektedir. Ancak bu yöntem her zaman olanaklı değildir. Örneğin trafik kazalarını tamamen önlemek için trafiği durdurmak gerekir ki böyle bir önlem kabul edilemez. Burada göze alınabilir risk kavramı ortaya çıkmaktadır. İnsan yaşamını tehdit eden bu riskin gerçekleşmesi durumunda da, yaşam kurtarıcı yardım organizasyonu yine devletin temel görevleri arasındadır.

Devletler acil yardım organizasyonunu temelde üç esas üzerine yapılandırmışlardır:

- İtfaiye
- Polis
- Ambulans

Acil durumlarda polis olay yerinde güvenliği sağlamak, gerekli adli kayıtları tutmak ve delilleri toplamak, itfaiye yangınla mücadele etmek ve tehlikeli ortamdan kurtarmak gibi işlevler üstlenirler. Kişinin eski sağlığına kavuşması, bu sistemle uyum içerisinde çalışan acil sağlık hizmetlerinin sorumluluğundadır. Acil hasta ve yaralıların zamanında ve yeterli tıbbi yardımı alabilmelerinin amaçlayan acil sağlık hizmetleri ülkelere, bölgelere göre değişen modellerde örgütlenmektedirler.

TARİHÇE

Acil durumlarda tıbbi uygulamalar insanlık tarihi kadar eskidir. Mısır, Yunan ve Roma dönemlerine ait acil tıbbi girişim ve yaralı taşınmasına ait belgeler bulunmuştur. Ancak acil yardım anlamında ambulans kullanılması ilk olarak **Napoleon**'un baş cerrahı **Baron Larrey** tarafından 1797'de Prusya seferi sırasında gerçekleştirilmiştir. Daha önceleri savaş alanındaki yaralılar çatışma sonrasında sağlık ekipleri tarafından toplanmaktaydı.

Ancak erken tıbbi girişimin ölümü ve sakatlanmayı azalttığını gözleyen **Larrey**, savaş sırasında cephede yaralıları toplayan "Uçan gezici vagon" adı verilen kapalı at arabası kullanan özel sağlık ekipleri oluşturmuştur. Böylece yaralılar cepheye olabildiğince yakın konumlanana birimlere ulaştırılmış ve tıbbi girişimin erken dönemde başlaması sağlanmıştır.

1859'da Fransız-İtalyan orduları ile Avusturya ordusu arasındaki savaşa ve savaş alanındaki 60.000 yaralının durumuna tanık olan İsviçreli Henry Dunant'ın çabaları ile 1863'te Cenevre'de Kızılhaç Örgütü kurulmuştur. Örgütün kuruluş amacı savaş alanındaki yaralıların savaşa taraf olmadan toplanmasıdır. Askeri amaçla oluşturulan yaralı taşıma ve ilk yardım örgütlenmeleri 19.